

POSTANOWIENIE

Dnia 21 grudnia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Zawistowski

SSA Maria Szulc

w sprawie z powództwa Mirosława D. i Urszuli H.
przeciwko Beacie D., Patrykowi D. oraz małoletnim Dawidowi D. i Natalii D.
reprezentowanym przez matkę Beatę D.
o eksmisję,
na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 21 grudnia 2010 r.,
na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego
przez Sąd Okręgowy
postanowieniem z dnia 21 października 2010 r.,

„1. Czy w sprawie o eksmisję z lokalu mieszkalnego zachodzi po stronie pozwanej współuczestnictwo jednolite (art. 73 § 2 k.p.c.) rodzica i pozostających pod jego władzą rodzicielską małoletnich dzieci?

2. w przypadku odpowiedzi pozytywnej na powyższe pytanie - czy zaskarżenie przez powodów wyroku Sądu I instancji w części oddalającej powództwo o eksmisję z lokalu mieszkalnego w stosunku do małoletnich dzieci skutkuje zaskarżeniem tego wyroku także w stosunku do pozwanego rodzica, choćby powództwo w stosunku do niego zostało uwzględnione?”

odmawia podjęcia uchwały.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 15 czerwca 2010 r. Sąd Rejonowy nakazał pozwanej Beacie D. aby wraz z osobami jej prawa prezentującymi w terminie trzech miesięcy od daty uprawomocnienia orzeczenia opróżniła i oddała w posiadanie powodom Mirosławowi D. i Urszuli H. lokal mieszkalny nr 13 położony w Z. przy ul. Ś.[...]. oraz oddalił powództwo przeciwko Patrykowi D., Dawidowi D. i Natalii D. Powód Mirosław D. jest byłym mężem pozwanej Beaty D. a oboje są rodzicami pozostałych pozwanych, małoletnich do chwili wyrokowania w pierwszej instancji. W postępowaniu przed Sądem Rejonowym w imieniu małoletnich dzieci występowała pozwana jako ich przedstawicielka ustawowa. Sąd Rejonowy ustalił, że powodom przysługuje spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego, którego dotyczył pozew.

Powodowie zaskarżyli wyrok Sądu Rejonowego w części oddalającej powództwo.

Przy rozpoznaniu przez Sąd Okręgowy apelacji powodów ujawniły się wątpliwości sformułowane w zagadnieniach przedstawionych do rozstrzygnięcia na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przed przystąpieniem do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego przedstawionego w trybie art. 390 § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy powinien zbadać, czy spełnione zostały wszystkie określone w tym przepisie przesłanki, warunkujące podjęcie uchwały. Kontroli podlega także prawidłowość wydania przez sąd drugiej instancji postanowienia o przedstawieniu zagadnienia prawnego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2005 r., III CZP 93/04, nie publ. i z dnia 19 listopada 2008 r., III CZP 21/08, nie publ. oraz orzeczenia powołane w uzasadnieniach obu postanowień). Merytoryczne rozpoznanie apelacji, z którym związane jest przedstawione przez Sąd Okręgowy zagadnienie prawne jest możliwe tylko w ważnym postępowaniu sądowym.

W związku z tym należy zwrócić uwagę, że pozwani Patryk D., Dawid D. oraz Natalia D. są dziećmi występujących po przeciwnych stronach procesu Mirosława D. oraz Beaty D. Dawid i Natalia D. są do tej pory małoletni a Patryk D.

skończył osiemnaście lat dopiero 22 sierpnia 2010 r. Zgodnie z art. 92 k.r.i.o.p. dziecko aż do pełnoletniości pozostaje pod władzą rodzicielską. Do tego czasu regułą jest, że rodzice są przedstawicielami ustawowymi dzieci pozostających pod ich władzą rodzicielską (art. 98 § 1 k.r.i.o.p.). Jedynie w wyjątkowych, ustawowo określonych przypadkach wyłączona jest reprezentacja dziecka przez któregokolwiek z rodziców. Zgodnie z art. 98 § 2 k.r.i.o.p. żadne z rodziców nie może reprezentować dziecka przy czynnościach prawnych między dziećmi pozostającymi pod ich władzą rodzicielską a także przy czynnościach prawnych między dzieckiem a jednym z rodziców lub jego małżonkiem, chyba że czynność prawna polega na bezpłatnym przysporzeniu a rzecz dziecka albo że dotyczy należnych dziecku od drugiego z rodziców środków utrzymania i wychowania. Przepis § 2 art. 98 k.r.i.o.p. stosuje się odpowiednio w postępowaniu przed sądem lub innym organem państwowym. Z treści przytoczonych przepisów wynika, że poza dwoma wymienionymi w art. 98 § 2 pkt 2 k.r.i.o.p. przypadkami, rodzic nie może reprezentować dziecka w postępowaniu procesowym, które toczy się między tym dzieckiem a drugim z jego rodziców (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2008 r., III CZP 1/08, OSNC 2009/4/52). Oznacza to, że w przedmiotowej sprawie z powództwa windykacyjnego jednego z rodziców przeciwko małoletnim dzieciom wytoczonego w ramach ochrony prawa rzeczowego ograniczonego małoletnich pozwanych musi reprezentować kurator ustanowiony przez sąd opiekuńczy (art. 99 k.r.o.). Przedstawicielem ustawowym nie mogła być matka dzieci, nawet jeśli była współpozwaną w sprawie.

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 4 października 1966 r., II CZ 117/66 (OSNC 1967, nr 2, poz. 40), w sytuacjach wskazanych w art. 98 § 2 i 3 k.r.o. sąd rozpoznający sprawę ma obowiązek – zwrócić się do sądu opiekuńczego o ustanowienie kuratora dla strony niemającej zdolności procesowej. Regułą przy tym jest, że powinno się ustanowić tylu kuratorów, ile dzieci ma być reprezentowanych.

W konsekwencji, zaniechanie tych czynności powoduje nieważność postępowania ponieważ małoletni uczestnicy postępowania, niemający zdolności procesowej (art. 65 k.p.c.) byli pozbawieni przedstawiciela ustawowego (art. 379 pkt 2 k.p.c.).

Sąd drugiej instancji bierze z urzędu pod uwagę nieważność postępowania (art. 378 § 2 k.p.c.). Zgodnie z treścią art. 386 § 2 i 3 k.p.c. w razie stwierdzenia nieważności postępowania sąd drugiej instancji uchyla zaskarżony wyrok, znosi dotychczasowe postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazuje sprawę do rozpoznania sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Jeśli zaś pozew podlega odrzuceniu sąd drugiej instancji uchyla zaskarżony wyrok i pozew odrzuca. W takim stanie dotychczasowego postępowania nie zachodzi potrzeba rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego związanego z merytorycznym rozpoznaniem apelacji. Dlatego wydanie przez ten sąd postanowienia o przedstawieniu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego, pomimo naruszenia przepisów gwarantujących ważność postępowania, stanowi podstawę do odmowy podjęcia uchwały przez Sąd Najwyższy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 października 1978 r. III CZP 64/78; z dnia 18 marca 2005 r. III CZP 93/04 niepubl.; 22 listopada 2007, III CZP 99/07, niepubl.; z dnia 25 czerwca 2008 r., III CZP 49/08, niepubl.; z dnia 19 marca 2009 r., III CZP 11/09, niepubl.).

Wynikający z istoty spornego stosunku prawnego jednolity charakter współuczestnictwa powodów – współuprawnionych z ograniczonego prawa rzeczowego, do którego ochrony stosuje się odpowiednio przepisy o ochronie własności, oznacza konieczność jednolitego rozstrzygnięcia na rzecz występujących po stronie powodowej współuczestników. Dlatego wyłączona jest możliwość wcześniejszego zakończenia postępowania w stosunku do jednego z współuczestników o ile podtrzymuje on żądanie oparte na wspólnym prawie.

Z tych względów należało odmówić podjęcia uchwały na podstawie art. 390 k.p.c. w związku z art. 61 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. Nr 240, poz. 2052 z późn. zm.).